

HALACHIC AND HASHKAFIC FOUNDATIONS OF MITZVOT BEIN ADAM LECHAVERO

2 - LO TISNA OU ISRAEL CENTER - FALL 2015

1. דאסיר להו לדבית ישראל למישנא חד חבריה דכתיב לא תשנא את אחיך בלבבך ואשכחן נמי דבדיל שנותא דשנייה אחוהי ליוסף דכתיב וישנאו אותנו ולא יכלו דברו לשלום נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים שאילתות דרב אחאי פרשת וישב שאילתא כז"ה שאילתא דאסיר

אסור שנאה

2. לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוליתך את עמיתך ולא תשא עליו חטא ויקרא יט"ז

3. לזה נתחכם הכתוב לסמוך לא תשנא עם תיבת אחיך לומר כי השערת השנאה אשר יצוה ה' עליה היא הנרגשת בערך אחי, ושיעור זה כל שירחיקהו מלבבו קצת הנה הוא יורד ממדרגת אחי, והרי הוא עובר משום לא תשנא אור החיים שם

4. לא תשנא את אחיך בלבבך - בעבור שדרך השונאים לכסות את שנאתם בלבם ... הזכיר הכתוב בהווה: ואמר הוכח תוכיח את עמיתך - מצוה אחרת, ללמדו תוכחת מוסר, ולא תשא עליו חטא שיהיה עליך אשם כאשר יחטא ולא הוכחת אותו. ... שלא תקבל אתה עונש בחטא שלו. והנכון בעיני, כי הוכח תוכיח, כמו והוכיח אברהם את אבימלך (בראשית כא:כה). ויאמר הכתוב, אל תשנא את אחיך בלבבך בעשותו לך שלא כרצונך, אבל תוכיחנו מדוע ככה עשית עמדי, ולא תשא עליו חטא לכסות שנאתו בלבך ולא תגיד לו, כי בהוכיחך אותו יתנצל לך, או ישוב ויתודה על חטאו ותכפר לו רמב"ן שם

5. לא תשנא את אחיך בלבבך - אם גמלך רעה לא תתראה לפניו כאוהב בפיו שלום את רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו, לא טוב הדבר אשר אתה עושה, אל תשנאהו בלבך אלא הוכיח תוכיחהו על מה שעשה ומתוך כך יהיה שלום רשב"ם שם

6. המצוה הש"ב היא שהזהירנו משנא קצתנו לקצתנו והוא אמרו לא תשנא את אחיך בלבבך. ולשון ספרא לא אמרתי אלא שנאה שהיא בלב. אמנם כשהראה לו השנאה והודיע שהוא שונאו אינו עובר על זה הלאו אבל הוא עובר על לא תקום ולא תטור ועובר על עשה גם כן והוא אמרו ואהבת לרעך כמוך, אבל שנאת הלב הוא חטא יותר חזק מן הכל

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה שב

7. ה: כל השונא אחד מישראל בלבו עובר בלא תעשה שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך, ואין לוקין על לאו זה לפי שאין בו מעשה, ולא הזהירה תורה אלא על שנאה שבלב, אבל המכה את חברו והמחרפו אע"פ שאינו רשאי אינו עובר משום לא תשנא. ו: כשיחטא איש לאיש לא ישטמנו וישתוק כמו שנאמר ברשעים ולא דבר אבשלוס את אמנון מאומה למרע ועד טוב כי שנא אבשלוס את אמנון, אלא מצוה עליו להודיעו ולומר לו למה עשית לי כך וכך ולמה חטאת לי בדבר פלוני, שנאמר הוכח תוכיח את עמיתך, ואם חזר ובקש ממנו למחול לו צריך למחול, ולא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים

רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ה, ו

8. ולפעמים עובר המספר גם כן בלאו דלא תשנא את אחיך בלבבך כגון אם בפניו שלום ידבר את רעהו ושלא בפניו מבאיש את ריחו בפני אחרים

פתחה לס' חפץ חיים לאוין ז'

9. השונא אחד מישראל בלבו עובר בל"ת שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך והמכה את חברו והמחרפו אינו עובר בלאו זה משנה ברורה סימן קנו ס"ק ז

מצות שנאה

10. שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן ... והרואה דבר ערוה בחבירו ומעיד בו יחיד. כי הא דטוביה חטא ואתא זיגוד לחודיה ואסהיד ביה קמיה דרב פפא. נגדיה לזיגוד. אמר ליה: טוביה חטא וזיגוד מינגד? אמר ליה: אין, דכתיב (דברים יט) לא יקום עד אחד באיש ואת לחודך אסהדת ביה - שם רע בעלמא קא מפקת ביה. אמר רבי שמואל בר רב יצחק אמר רב: מותר לשנאתו. שנאמר (שמות כג) כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו. מאי שונא? ... דחזיא ביה איהו דבר ערוה. רב נחמן בר יצחק אמר: מצוה לשנאתו, שנאמר (משלי ח) יראת ה' שנאת רע

פסחים קיג:

11. פי יהיגה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע: ... ארבעים יפנו לא יסיף פן יסיף להכתו על אלה מכה רבה ונקלה אחיד לעיניך: (רש"י - כל היום קוראו רשע ומשלקה קראו אחיך)

דברים כה"ג,

12. השונא שנאמר בתורה הוא מישראל, לא מאומות העולם, והיאך יהיה לישראל שונא מישראל והכתוב אומר לא תשנא את אחיך בלבבך, אמרו חכמים כגון שראו לבדו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר הרי זה מצוה לשנאו עד שיעשה תשובה ויחזור מרשעו

רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק יג הלכה יז

13. וכאשר יהיו קיימים לאדם כל היסודות הללו ואמונתו בהם אמתית, הרי הוא נכנס בכלל ישראל, וחובה לאהבו ולחמול עליו וכל מה שצוה ה' אותנו זה על זה מן האהבה והאחווה, ואפילו עשה מה שיכול להיות מן העבירות מחמת תאוותו והתגברות יצרו הרע

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י

14. כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו וחדלת מעזב לו עזב תעזב עמו

שמות כג:

15. תא שמע: אוהב לפרוק ושונא לטעון - מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו

בבא מציעא לב:

16. **שראה בו דבר ערוה** - ואם תאמר דבאלו מציאות (ב"מ דף לב) אמרינן אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו. והשתא מה כפיית יצר שייך כיון דמצוה לשנאתו! וי"ל כיון שהוא שונא גם חבירו שונא אותו דכתיב (משלי כז) **כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם** ובאין מתוך כך לידי **שנאה גמורה** ושייך כפיית יצר
תוספות פסחים קיג:

17. וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושתייהן הן אמת! שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית
ספר התניא - חלק ראשון - פרק לב

18. פירוש דבריהם גילה לי גאון ישראל וקדושו מרן הראי"ה קוק זצ"ל לפני עשרים שנה. כי התורה לא התירה גם כלפי עובר עבירה את האיסור של לא תשנא את אחיך בלבבך ולא פטרה אותנו ממצות ואהבת לרעך כמוך גם כלפיו. אלא שהתורה צותה לשנוא אותו על העבירה, ובמסגרת העבירה מצוה לשנוא אותו. אבל לא יותר מזה ולא הותרו אצלו מצוות העשה של 'ואהבת' והל'ת של לא תשנא. כי באופן אישי הוא חייב לאהוב כמוהו גם אותו
רב שלמה גורן - אור המזרח - א"א - 1954

19. מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם
יומא ט:

20.

והענין דנתבאר בשירת האזינו עה"פ הצור תמים פעלו וגו' צדיק וישר הוא .
דשבת ישר הוא נאמר להצדיק דין תקב"ה בחרבן בית שני שחיה דור עקש ופתלתל .
ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה. אך לא היו ישרים בחליכות עולמים. ע"כ
מפני שנאת חנם שבלבם זא"ז חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא
צדוקי ואפיקורס . ובאו עי"ז לידי ש"ד בדרך הפלגה ולכל הרעות שבעולם עד שחרב
הבית . וע"ז היה צדוק הדין . שהקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן
שהולכים בדרך הישר גם בחליכות עולם ולא בעקמימות אע"ג שהוא לש"ש דזה גורם
חרבן הבריאה והריסות ישוב הארץ .

פירוש הנצי"ב על חומש - הקדמה לס' בראשית

21. אבל בשנאת הרשעים אין בו איסור, אלא מצוה לשנאותם אחר שנוכח אותם על חטאם הרבה פעמים ולא רצו לחזור בהן
ספר החינוך מצוה רלח

22.

⁶ ובהגה"מ פ"ז מהלכות דעות כתב דאין רשאים לשנאוחו אלא
אחר שאינו מקבל תוכחה ונסוף ספר אהבת חסד כתב בשם הגר"י מולין דמלצה
לאהוב אה הרשעים מה"ט והצי"ט כן מתשובת מהר"ם לובלין כי אללנו הוא קדם
תוכחה שאין לנו יודעין להוכיח, ודיינינן לכו כחוסין

חזון איש י"ד בכח

אסור מחלוקת

23. וַיִּלָּח אֱלֹעָזֶר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתּוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבו הַשֹּׁרְפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לַמִּזְבֵּחַ: הַ זְכָרוֹן לְבִנְיָן יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרָב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אֶהְרֹן הוּא לְהַקְטִיר קֶטֶר לִפְנֵי ה' וְלֹא יִהְיֶה כְקֶרַח וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מֹשֶׁה לֵּוֹ:

במדבר יז-ה

24. שלא לערער על הכהונה דכתיב וְלֹא יִהְיֶה כְקֶרַח וְכַעֲדָתוֹ ובכלל זה שלא יחזיק במחלוקת ושלא יהיה בעל מחלוקת ...

סמק קלב

25. נח ולא יהיה כקרח וכעדתו - אמרו רבותינו זכרונם לברכה כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר: וְלֹא יִהְיֶה כְקֶרַח וְכַעֲדָתוֹ

ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג ד"ה נח ולא

26. ויקם משה וילך אל דתן ואבירם אמר ריש לקיש: מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, דאמר רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו. רב אשי אמר: ראוי ליצטרע, כתיב הכא ביד משה לו, וכתיב התם (שמות ד) ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך

סנהדרין קי.

27. כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קרח וכל עדתו:

משנה מסכת אבות פרק ה משנה יז

28. והמחלוקת שהיא לשם שמים, התכלית והסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת, וזה מתקיים, כמו שאמרו מתוך הויכוח יתברר האמת, וכמו שנתברר במחלוקת הלל ושמאי שהלכה כבית הלל. ומחלוקת שאינה לשם שמים, תכלית הנרצה בה היא בקשת השררה ואהבת הניצוח, וזה הסוף אינו מתקיים, כמו שמצינו במחלוקת קורח ועדתו שתכלית וסוף כוונתם היתה בקשת הכבוד והשררה והיו להיפך

ר' עובדיה מברטנורא מסכת אבות פרק ה משנה יז

29. משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף, אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו, לא להביא ראיה על הנבואה ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעיינינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להן כך וכך ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם, מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ח הלכה א

30. והמצוה המ"ה היא שהזהירנו מעשות שרט בבשרנו כמו שיעשו עובדי עבודה זרה והוא אמרו יתעלה לא תתגודדו והנה אמרו (יבמות יג): שבכלל לאו זה גם כן האזהרה מחילוק בתי דיני העיר במנהגייהם וחילוף הקבוצים ואמרו לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות. וכן אמרם (סנה' קג) המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו הוא גם כן על צד הדרש

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה מה